

ВИЩА ШКОЛА

УДК 378.091.33-027.22:001.895

О.В. АНТОНОВСЬКИЙ

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА ЯК ЗАСІБ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАЛУЧЕННЯ СТУДЕНТІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розкрито сутність педагогічної практики, виявлено можливості діагностики у процесі творчої самореалізації студентів протягом педпрактики, показано реальну діяльність учителів-методистів у розвитку ціннісного ставлення студентів до майбутньої педагогічної діяльності.

Ключові слова: педагогічна практика, педагогічна діяльність, інноваційна діяльність, аксіологічна орієнтація.

Освіта – це не тільки традиційне виховання і навчання, а й процес дорослішання, самовизначення, розвитку та саморозвитку особистості й індивідуальності. Педагогічна освіта – це набуття певного образу в процесі діяльності. Загальний процес інноваційних змін в освіті поставив на порядок денний питання про необхідність внесення коректив у зміст вищівської підготовки вчителя, концепційних основ педагогічної практики, адже їй відводиться особлива роль у загальній системі професійної підготовки майбутнього вчителя, оскільки загальновідомо, що найбільш успішне формування особистості фахівця проходить в діяльності, яка наближена за своїми умовами до його майбутньої професії. Педагогічна практика створює найбільш сприятливі можливості для розвитку педагогічних умінь і здібностей студента, для формування його професійних навичок, залучення його інноваційної діяльності, для формування особистісної позиції, сприяє самоактуалізації.

Мета статті – розкрити сутність педагогічної практики як прообразу майбутньої педагогічної діяльності та значення діагностичної процедури в межах дослідження; виявити можливості діагностики у процесі творчої самореалізації студентів протягом педагогічної практики; показати реальну діяльність учителів-методистів у розвитку ціннісного ставлення студентів до майбутньої педагогічної діяльності; розглянути зміст діагностичного аспекту технології становлення та сутність педпрактики як способу самовираження, творчої самореалізації студентів; означити входження студентів у зміст інноваційної діяльності в школах м. Мелітополь та Мелітопольського району.

Будь-яка діяльність являє собою особистісний процес, для якого характерна власна свобода й індивідуальна неповторність, можливість самовираження та самореалізації відповідно до інтересів і цінностей. Таким чином, саме перехід від зовнішнього до внутрішнього є провідною лінією реалізації потенційних можливостей педпрактики. Інноваційна стратегія освіти, оновлення його змісту створили унікальні можливості варіативності у залученні до діяльності. Ця варіативність виявляється у можливості

вибору студентами позиції, стилю, методики, підручників тощо. Педагогічна практика виконує стрижневу роль у формуванні ідейних переконань студентів, активних громадян незалежної держави і загальнорозвинутих педагогів-спеціалістів. Педагогіка визначає основні завдання педагогічної практики [3, с. 143–145]: поглиблення і закріплення теоретичних знань студентів; формування і закріплення основних професійно-педагогічних умінь, навичок і кваліфікаційної характеристики спеціаліста; розвиток педагогічної свідомості та професійно значущих якостей особистості у майбутніх учителів; розвиток професійної культури; вироблення основ володіння педагогічними технологіями і педагогічною технікою; навчання методами вивчення аналізу педагогічного досвіду і застосування його у педагогічній діяльності; формування творчого мислення, індивідуального стилю професійної діяльності, дослідницького підходу до неї; професійна орієнтація і професійне виховання, розвиток і закріплення інтересу до педагогічної діяльності та до праці з дітьми; вироблення умінь здійснювати диференційований та індивідуальний підхід до дітей; оволодіння методикою вивчення дітей і дитячого колективу; розвиток потреб у педагогічній самосвіті та у постійному самовдосконаленні; професійна діагностика належності до вибраної професії; вивчення сучасного стану навчально-виховної роботи у різних видах шкіл, дошкільних закладах додаткової освіти, передового і нетрадиційного досвіду.

Педагогічна практика має свої функції, а саме: адаптаційну, освітню, виховну, розвивальну, діагностичну [8, с.178].

Адаптаційна функція практики виявляється в тому, що студент не тільки ознайомлюється з різними видами навчально-виховних закладів і організаційної роботи в них, але й звикає до ритму педагогічного процесу, до дітей, починає орієнтуватися у системі внутрішньошкільних відносин і зв'язків.

Навчальна функція практики очевидна і не потребує значного пояснення. Одержані у процесі теоретичної підготовки знання перевіряються на практиці, тобто під час педагогічної діяльності студента-практиканта. Виробляються основні педагогічні уміння і навички, формується педагогічна свідомість, яка переходить з ідеальних уявлень у систему реальних установок і поглядів майбутніх учителів. Навчання майбутнього педагога, як і його професійне виховання, у процесі педагогічної практики здійснюється майже на кожному етапі: спостерігає студент урок чи будь-які інші позаурочні форми; спостерігає, як спілкується учитель з учнями у різних ситуаціях; сам задіяний у навчальній або виховній роботі; завжди присутній на аналізі учителів чи своїх однокурсників; інколи сам проводить аналіз чи самоаналіз своїх педагогічних починань. П. Блонський, здійснюючи підготовку вчителів та приділяючи велику увагу педагогічній практиці, виступав проти відвідування студентами відкритих уроків учителів-майстрів, вважаючи, що це стає зразком і обмежує творчий пошук майбутніх педагогів [2].

Виховна функція педагогічної практики, на жаль, досі належним чином не оцінюється. Виховний потенціал педпрактики (як у позитивному, так і в негативному значенні) важко визначити. Дуже важливо при організації практики враховувати, що ступінь її ефективності збільшиться, якщо студенти будуть працювати у класах тільки в учителів – майстрів своєї справи, як за якістю і результатами роботи, так і за особистісними характеристиками. У тісному взаємозв'язку з попередніми функціями є розвивальна функція. Під час практичних занять формуються й розвиваються педагогічні здібності студента-практиканта, виробляються компенсаційні уміння, у випадку якщо якісь педагогічні здібності у майбутнього педагога розвинуті слабше. В цей час студент розвивається як у особистісному, так і у професійному плані. Він привчає себе думати й діяти як педагог, а не просто орієнтуватися на здоровий глузд та життєвий досвід.

Діагностична функція практики є однією з найважливіших. Тільки під час практики студент може оцінити власний стан у спілкуванні з дітьми, учителями, дирекцією, батьками. У педагогічній діяльності виявляються особистісні та професійні якості майбутніх учителів. Якщо студент нехтує практикою, безвідповідально ставиться до зустрічей із дітьми, потребує постійного контролю, то можна говорити про професійну непридатність. У процесі навчально-виховної діяльності виявляються сильні та слабкі сторони майбутнього вчителя, над якими потрібно ще працювати. Але не варто абсолютизувати діагностичні можливості практики, зазначає Л. Манчуленко, бо все-таки педагогічна практика має навчальний характер, і студент, не відчувачи всієї відповідальності та самостійності, робить помилки [6, с. 136–137]. Педагогічна діяльність – це складна і багатofакторна діяльність взаємодії особистості вчителя і особистості учня, яка зумовлена необхідністю відтворення соціально-проблемного досвіду в особистості людини. У педагогічній діяльності взаємодіють особистість учителя і особистість вихованця, їх особистісні якості, мета і завдання суспільства, діяльність учителя і діяльність учня, процес навчання і процес виховання. Педагогічна діяльність має свої особливості. Перш за все, як слушно зауважував ще в 20-х рр. ХХ ст. А. Макаренко, мету педагогічної діяльності визначає суспільство і її треба “не встановлювати умоглядно, а знаходити у вимогах суспільства в цей час” [5, с. 137]. Така діяльність має узагальнений характер, тому педагогічна діяльність окремого вчителя трансформується у конкретно-індивідуальну установку, яка реалізується згодом ним на практиці.

Однією з найбільш вагомих особливостей педагогічної діяльності є наявність об'єкта діяльності. Будь-яка діяльність вимагає наявності суб'єкта діяльності – того, хто діє, й об'єкта – того, на що спрямована дія суб'єкта. У педагогіці суб'єктом є вчитель (вихователь), а об'єктом – учень (студент, вихованець). У педагогічній діяльності кожного викладача важливим елементом є здатність до інноваційної діяльності. Що стосується підготовки майбутніх учителів до роботи в інноваційних освітніх закладах, в тому числі до їх власної інноваційної діяльності, то досить часто вона об-

межується орієнтацією студентів на творчий підхід до передового педагогічного досвіду, формування аксіологічного ставлення до педагогічної теорії. Наш досвід дає змогу говорити про те, що такий підхід приводить до часткової участі в інноваційних процесах, тоді як учитель повинен безпосередньо працювати над створенням самих ідей. Думка про необхідність реалізації вчителем функції шкільного працівника і вченого, що дало б йому змогу самому знаходити проблему, пропонувати нові ідеї, розробляти методи, які б змінювали результат, ми знаходимо у висловлюваннях П. Блонського, А. Макаренка, В. Сухомлинського.

Г. Ільяхінська визначає термін “інноваційна діяльність” як “процес створення, поширення і застосування технологій, які мають у собі науководослідницьку новизну і задовольняють нові суспільні потреби” [6, с. 139]. В. Химинець дає таке тлумачення педагогічної інновації (нововведення): сукупність нових професійно-педагогічних дій педагога, спрямованих на розв’язання актуальних проблем виховання й навчання з позицій особистісно орієнтованої освіти; цілісна теоретична, технологічна і методологічна концепція оновлення педагогічної діяльності, що забезпечує її вихід на якісно новий рівень; процес освоєння нового (засобу, методики, технології, програми тощо) [7, с. 16]. О. Найн розуміє під інновацією “принципово нове утворення, яке суттєво змінює технологію навчання чи процес управління освітою” [7, с. 29].

Отже, ми розуміємо під інноваційною діяльністю форму творчої педагогічної діяльності, зміст якої складає її вивчення та створення, розповсюдження і виконання принципово нових утворень, які змінюють технологію навчання й освіти, навіть тип освітнього закладу. Розглядаємо інновації як такі зміни, які зберігають позитивне в педагогічному досвіді та викорінюють недоліки з освітньої системи, переводячи її на новий рівень з покращеними умовами і результатами функціонування. Отже, якщо певна зміна і не має в собі абсолютно нової ідеї, то у певній педагогічній ситуації набуває особливого значення для навчально-виховного процесу, і таку дію можемо назвати інновацією. Це визначення може збігатися не тільки з авторами зовсім нових розробок, а й учителями, у нашому випадку – студентами, які творчо адаптували власну ідею до нових умов.

Поняття “підготовка до інноваційної діяльності” визначається як процес формування у студентів готовності до інноваційної педагогічної діяльності. Про готовність до інноваційної педагогічної діяльності свідчать такі сформовані якості особистості: потреба у зміні (бажання і можливість розвивати свої інтереси й ідеї); позитивне ставлення до нововведень (гнучкість мислення); творча спрямованість особистості (здатність проектувати і моделювати нові ідеї у практичній діяльності). У визначенні головних компонентів готовності студентів до інноваційної діяльності у період педагогічної практики ми спираємось на такі принципи: принцип ціннісного ставлення студента до власної особистості; принцип орієнтації на особистісні творчі інтереси.

Необхідність спеціальної підготовки до інноваційної діяльності пов'язана з тим, що рівень володіння методологією проведення дослідницько-пошукових робіт, сформованих дослідницьких умінь у студентів – майбутніх учителів є надзвичайно низьким. Таким чином, виходячи з характеристик готовності і названих принципів можна визначити завдання підготовки студентів до інноваційної діяльності у період проходження педагогічної практики: 1) актуалізація знань про інноваційну діяльність у особистісному плані; 2) формування науково-педагогічної свідомості; 3) формування у студентів орієнтації на інноваційну діяльність на основі цілісного ставлення до педагогічної теорії; 4) формування дослідницьких, аналітичних, прогностичних умінь; 5) формування методичних і практичних умінь здійснення інноваційної діяльності; 6) залучення студентів на початкових етапах навчання до власного наукового пошуку. Інноваційна діяльність потребує єдності у реалізації поставлених завдань. Головним напрямом у підготовці майбутніх учителів повинна стати їх наукова підготовка, яка безпосередньо впливає на їхні майбутні професійні успіхи, а праця учителя у школі, у такому випадку, буде визначатись як наукова діяльність. У визначенні способів орієнтації студентів на інноваційну діяльність ми спирались на такі принципи організації педагогічної практики: фундаменталізація, інтеграція, гуманізація, індивідуалізація, врахування випереджального характеру педагогічної освіти.

Реалізація завдань підготовки студентів до інноваційної діяльності можлива у різноманітних формах навчально-виховного процесу у виші: залучення студентів у творчу діяльність на аудиторних заняттях; самостійна робота студентів у всіх її можливих проявах, причому з дослідницькими елементами; індивідуальні та групові консультації; педагогічна практика студентів. Отже, ефективна професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів до інноваційної діяльності неможлива без абсолютної взаємодії з спеціалістами, а такі можливості надає лише педагогічна практика студентів. Основним критерієм якості навчання у період педпрактики є готовність студента забезпечити самореалізацію педагогічної діяльності, тобто студент має володіти здібністю перебудовувати схеми своїх рішень під впливом нових умов. Саме під час педпрактики створюються умови, які сприяють успішній аксіологічній орієнтації студентів на інноваційний підхід до майбутньої педагогічної діяльності. Це стає можливим завдяки: ініціативній пошуковій діяльності студентів; створенню сприятливих умов для інтелектуального сприйняття нововведень; усвідомленню особистістю всіх цілей оволодіння новим; розширенню уявлень про нюанси нововведень і власних можливостей; ознайомлення й аналізу результатів педагогічної діяльності; підтримки ініціативи і новизни; зв'язку з особистісним досвідом.

Відкриття феномену творчої самореалізації студента, зазначає М. Окса, – це досить нова сторінка психолого-педагогічної науки, тому що майбутньому фахівцю під час навчання надається новий статус незалежності, з високим творчим потенціалом особистості, яка перш за все має спо-

діватися на власні внутрішні сили, розум, знання, енергію [8]. Аналіз наукової літератури свідчить, що серед існуючих підходів до вивчення процесу творчої самореалізації найбільш повно і якісно розроблені методики діагностики творчого потенціалу особистості, здатності до саморозвитку [1, с. 25], Я-концепції творчого розвитку [4, с. 509], контактності, емпатії, мотивації [9, с. 364] (В. Андреєв, Б. Басс, А. Мехраб'ян та ін.). Ми виходили з положень про те, що розвиток і вдосконалення внутрішнього світу майбутнього педагога неможливе без процесів самопізнання, самооцінки, рівня, характеру, розвитку творчих здібностей та інших професійних і особистісних якостей.

Перед початком педагогічної практики студентів поділили на експериментальну й контрольну групи: ті студенти, які пішли на педпрактику в школи, що працюють в інноваційному режимі, увійшли до експериментальної групи; інші студенти IV курсу природничо-географічного та хіміко-біологічного напрямів увійшли до контрольної групи. Разом зі студентами експериментальної групи ми прагнули згідно із цілями експерименту організувати практику таким чином, щоб вона сприяла як їх залученню до інноваційної діяльності, так і самореалізації. Ми передбачали, що досягнення цієї мети можливе, якщо студенти будуть проходити педагогічну практику в школах інноваційного типу у вчителів-методистів, які працювали за альтернативними програмами. Таким чином, експериментальною базою нашого дослідження на цьому етапі була група студентів філологічного факультету як одного з перших факультетів, що прийняв нові концепційні основи педпрактики. Ми виділяємо три основних етапи педпрактики: підготовчий, практичний (діяльнісний), аналітичний.

Підготовчий етап включав не лише практичні та лабораторні заняття зі спеціальних дисциплін і методики. На цьому етапі на кафедрах створювався банк інноваційних технологій. Студенти займались створенням, накопиченням і систематизацією педагогічного і методичного матеріалу у вигляді педагогічних скарбничок, що викликало у них велике зацікавлення. Саме студенти відзначали важливість і необхідність цієї праці, оскільки, на їхню думку, вона не лише посилює зацікавленість до педагогічної діяльності, а й формує необхідні самоосвітні уміння і навички, стимулює педагогічне читання й пошукову працю. Практичний етап педпрактики включав чотири блоки: організаційний, психологічний, методичний, особистісний. Зупинимось більш докладно на кожному блоці.

Згідно з планом експерименту студенти були поділені за такими школами інноваційного типу: гімназії № 5, № 10 та № 19; педагогічний ліцей "Творчість", навчально-виховний комплекс № 16. Педагогічна практика в школі інноваційного типу передбачає такі завдання: розвиток професійних якостей особистості майбутнього вчителя; формування професійних навичок і вмінь, необхідних для успішного здійснення навчально-виховної діяльності; засвоєння цінностей освіти через практичну діяльність; творчий підхід до педагогічної діяльності; залучення до інноваційної

діяльності через досвід праці вчителя, через його творчу майстерню; розвиток педагогічного і методичного мислення студентів як здібності застосовувати теоретичні знання для вирішення навчальних і виховних завдань в умовах школи інноваційного типу; розвиток уміння самостійно спостерігати й аналізувати навчально-виховний процес в школі інноваційного типу; розвиток умінь самостійного планування як окремих уроків, так і серії уроків на основі вимог методики, педагогіки і психології; виконання функцій класного керівника (помічника куратора); самореалізація.

Кожна із цих шкіл має свою проблему, концепцію, моделі, гіпотези, завдання. Залучення студентів до інноваційної діяльності почалось саме зі знайомства з основними положеннями концепцій цих шкіл, що працюють в інноваційному режимі. В модель гімназії включається прогімназія 1–7 класи (6–14 років) і власне гімназія 8–11 класи (14–17 років).

У прогімназії на першому ступені 1–4 класи (6–10 років) здійснюється комплектування різнорівневих класів, варіативність початкової освіти залежить від підготовки учнів, виділяються години на додаткові заняття, організовується індивідуально-творча праця, встановлюється обов'язковий п'ятигодинний рухливий режим, впроваджуються нові курси естетичного спрямування (музика, малювання, культура поведінки). Особливістю першої ступені прогімназії є вивчення іноземної мови з 1 класу, батьки можуть вибрати мову для дитини (англійська, французька, німецька). У другу ступінь прогімназії включені 5–7 класи (10–14 років). Основна увага приділяється тут розвитку положень, закладених у програми першого ступеня: комплексне формування лінгвістичних, гуманітарних, естетичних та інших здібностей, умінь, навичок, достатніх для систематичного вивчення наук; індивідуалізація навчання через широке використання додаткових, розвивальних занять, консультації. Як показує досвід, безцінну допомогу студентам надають матеріали педагогічних скарбничок. На цьому етапі відбувається виявлення мотивації навчання гімназистів, підготовка до профільного навчання.

На рівні власне гімназичної освіти у 8–11 класах (14–17 років) забезпечується багатопрофільний напрям: природничий, гуманітарний, фізико-математичний, іноземних мов, фізичної культури, художньо-естетичний. Гімназисти за вибором поглиблено вивчають предмети (література, іноземна мова, математика тощо). Формуються групи для індивідуально-творчої роботи. Обов'язковим стає відвідування 1–2 факультативів, кружків, клубів; для проведення уроків з окремих тем залучаються викладачі, студенти старших курсів університетів, проводиться професійна підготовка. Гімназія є творчою лабораторією, що організовує пошук, розробку та впровадження нового змісту розвивального навчання, форм і методів його реалізації. Мета діяльності гімназії № 19 – ціннісне самовизначення особистості, надання найбільш здібним і обдарованим учням оптимальних можливостей для отримання широкої освіти, реалізації індивідуальних творчих запитів, самостійного вибору предметів різних циклів для їх поглибленого вивчення, здійснення ґрунтовної підготовки у виші. У навчально-

виховному процесі виділяється базовий компонент освіти, який включає серед інших дисциплін, іноземну мову. Студенти, відвідуючи лабораторні заняття в гімназії, ознайомлюються з різними формами організації навчання: лекціями, семінарами, практикумами, де широко використовуються сучасні засоби навчання. Навчальна діяльність організована на основі диференційованого підходу по горизонталі: створюються класи за рівнем готовності до навчання, змінні групи в 1–4 класах на основі типологічних особливостей учнів; у 5–8 класах створюються навчальні групи за інтересами з поглибленим вивченням предметів, в тому числі й іноземної мови. Зміст матеріалу дається за трьома рівнями складності залежно від того, чи інтерес до предмета сформований; чи інтерес до предмета втрачений; чи інтерес до предмета глибокий, активно-дійовий.

На тлі розвитку пізнавального інтересу до предмета формується ціннісне ставлення до тих груп цінностей, які визначені в концепції школи як базисно-формувальну культуру особистості. Однією з новацій, з якою познайомились студенти, виявилась емоційно-пізнавальна рефлексія (3 хвилини на початку уроку і 5 хвилин в кінці), котра слугує відправною основою побудови уроку як взаємного співробітництва з урахуванням настрою, працездатності вчителя і учнів. З 1 до 11 класу в гімназії вводяться уроки спілкування, в тому числі іноземною мовою. Друга половина дня навчального плану заповнюється роботою факультативів, наукових товариств, предметів за вибором. Для виховної роботи цієї школи характерна широка палітра художньо-творчої діяльності.

Ознайомлення з концепціями цих шкіл інноваційного типу, їх планами і програмами, з учителями, які входили в методоб'єднання було завданням першого тижня практики. В цей час студент повинен відвідати не лише уроки зі свого предмету, а й у різних учителів-новаторів школи, щоб проаналізувати їх за пропонованою схемою. В схему включені завдання, які дають змогу предметно засвоїти ступінь новизни. Так, у педагогічному лицейі "Творчість" студенти обов'язково йдуть на уроки світової художньої культури до В. Волика, у якого вони відзначають своєрідні манери і методики викладання, відносини з учнями, прилучення до краси як цінності засобами мистецтва. У гімназії № 10 студенти виділяють бінарні уроки-лекції, що проводили вчителі літератури та історії, іноземної мови і літератури. Студенти, які проходили педпрактику в НВК № 16, виділяють уроки фізики О. Ченцова, який досягає високого рівня знань учнів, використовуючи систему опорних конспектів В. Шаталова. Проникнення в творчу лабораторію вчителя в ситуації вільного спілкування є особливим способом передачі досвіду з шляхом наставництва, учнівства.

Протягом першого тижня студенти відвідали близько 30 уроків з різних предметів учителів-новаторів з метою вивчення їх досвіду, інноваційних технологій навчання. Після кожного уроку проводилась коротка бесіда з учителем, обговорювалась, які завдання він ставив, наскільки засоби їх вирішення були адекватні завданням, наскільки цілі були реалізовані. Відвідавши уроки учителів-методистів іноземної мови, студенти змогли поче-

рпнути для себе багато нових творчих форм роботи над лексичним і грама-тичним матеріалом. Вже на організаційному етапі починає діяти механізм орієнтації пошук – оцінювання – вибір – проекція, оскільки, відвідуючи уроки учителів-методистів, студенти на шляху до самореалізації як вищої потреби, повинні знайти, оцінити і вибрати ті інноваційні технології, методи та прийоми, котрі допоможуть самовираженню студентів не тільки на педпрактиці, а й у подальшій практиці.

Особистісний блок полягав в актуалізації педагогічних можливостей студентів під час педагогічної рефлексії, самоаналізу педагогічної діяльності, усвідомленні можливостей до інноваційної діяльності. В процесі рефлексії забезпечується самопізнання, саморозвиток і саморегуляція особистості. Рівень розвитку рефлексії як здібності дає їй розуміння самості – у взаємозв'язку й автономності Я-дійсного, Я-ідеального, Я-в-очах-інших, Я-для-інших.

Висновки. Проведене дослідження довело, що становлення творчої самореалізації студентів вишів в умовах педпрактики – це процес, що вимагає багатоаспектної діагностики та потребує керівництва. Діагностичний аспект розробленої нами технології являє собою обстеження студентів з метою виявлення у них рівня творчої самореалізації в межах педагогічної практики. Стисло наданий зміст діагностики творчої самореалізації. Результати дослідження підтвердили доцільність і позитивні можливості діагностичної процедури у проектуванні та здійсненні розробленої технології. Подальше вивчення проблеми вбачаємо в професійно-діяльнісному аналізі педагогічної практики студентів вишів шляхом спостережень за динамікою та педагогічними умовами розвитку аксіологічних орієнтацій студентів і проведення формульовального етапу педагогічного експерименту.

Список використаної літератури

1. Андреев В.И. Проверь себя. Десять тестов оценки интеллигентности, конкурентоспособности и творческого потенциала личности / В.И. Андреев. – М. : Народное образование, 1994. – 64 с.
2. Блонский П.П. Избранные педагогические и психологические сочинения / П.П. Блонский. – М. : Педагогика, 1979. – Т. 1. – 695 с.
3. Болотін Ю.П. Література і мистецтво як джерело морально-естетичних цінностей у вихованні учнів / Ю.П. Болотін // Цінності освіти і виховання : наук. метод. зб / за заг. ред. О.В. Сухомлинської. – К., 1997. – С. 143–145.
4. Бондаревская Е.В. Педагогика: личность в гуманистических теориях и системах воспитания : учеб. пособ. для студ. сред. и высш. пед. учеб. завед., слушателей ИПК и ФПК / Е.В. Бондаревская, С.В. Кульневич. – Ростов-на-Дону : Творческий центр “Учитель”, 1999. – 560 с.
5. Макаренко А.С. Операционный план педагогической работы трудовой коммуны им. Ф.Э. Дзержинского / А.С. Макаренко // Педагогические сочинения : в 8 т. / сост.: М.Д. Виноградова, А.А. Фролов. – М. : Педагогика, 1986. – Т. 8. – С. 136–145.
6. Манчуленко Л.В. Підготовка майбутніх учителів до інноваційної діяльності під час проходження педагогічної практики / Л.В. Манчуленко // Вісник УДУВГП: розділ “Педагогіка”: Сучасні технології навчання: проблеми та перспективи : зб. наук. праць / Л.В. Манчуленко. – Рівне : УДУВГП, 2003. – Ч. 1. – С. 135–141.
7. Найн А.Я. Инновации в образовании / А.Я. Найн. – Челябинск : ГУ ПТО адм. Челяб. области, Челябин. фил. ИПО МО РФ, 1995. – 228 с.

8. Окса М.М. Предметі методи сучасної педагогічної антропології та їх характеристика / М.М. Окса // Науковий вісник Мелітопольського держ. пед. ун-ту. Сер.: Педагогіка. – Мелітополь : МДПУ, 2006. – Вип. 7. – С. 170–188.

9. Психодіагностика : навч. посіб. для студ. навч. закл. / за заг. ред. М.С. Корольчука. – К. : Ельга : Ніка-Центр, 2004. – 400 с.

10. Химинець В.В. Інноваційна освітня діяльність / В.В. Химинець. – Тернопіль : Мандрівець, 2009. – 360 с.

Антоновский О.В. Педагогическая практика как средство самореализации и привлечения студентов к инновационной деятельности

В статье раскрыта суцність педагогической практики, выявлены возможности диагностики в процессе творческой самореализации студентов в течение подпрактики, показана реальная деятельность учителей-методистов в развитии ценностного отношения студентов к будущей педагогической деятельности.

Ключевые слова: педагогическая практика, педагогическая деятельность, инновационная деятельность, аксиологическая ориентация.

Antonovskiy O. Teaching practice as a means of self-realization and attraction students to the innovation activity

The article reveals the essence of pedagogical practices identified in the diagnostic possibilities of creative self-realization for students podpraktyky, shows the real work of teachers, trainers in the development of values related to students' future educational activities.

Key words: pedagogical practice, educational activities, innovation, axiological orientation.